EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 24.7.2025.
COM(2025) 423 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

saskaņā ar Civildienesta noteikumu 77. pantu

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

saskaņā ar Civildienesta noteikumu 77. pantu

JURIDISKAIS PAMATS

Civildienesta noteikumu (CN) 77. pantā, kas pēdējo reizi grozīts 2013. gadā[1], noteikts, ka pensionēšanās vecums tiek izvērtēts reizi piecos gados, sākot no 2014. gada 1. janvāra, pamatojoties uz Komisijas ziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei. Ziņojumā jo īpaši izvērtē izmaiņas saistībā ar dalībvalstu civildienestu ierēdņu pensionēšanās vecumu un iestāžu ierēdņu paredzamo dzīves ilgumu.

Tāpat likumdevēji pieņēma lēmumu, ka attiecīgā gadījumā Komisija sagatavo priekšlikumu, ar kuru groza pensionēšanās vecumu atbilstoši minētā ziņojuma secinājumiem, īpašu uzmanību pievēršot attīstībai dalībvalstīs.

Ar šo ziņojumu tiek īstenots iepriekš minētais noteikums, izvērtējot izmaiņas saistībā ar dalībvalstu civildienestu ierēdņu pensionēšanās vecumu un iestāžu ierēdņu paredzamo dzīves ilgumu laikposmā no 2019. līdz 2023. gadam.

1. ZIŅOJUMA DARBĪBAS JOMA

Saskaņā ar CN 77. pantu dalībvalstu izmaiņas saistībā ar dalībvalstu civildienestu ierēdņu pensionēšanās vecumu un iestāžu ierēdņu paredzamo dzīves ilgumu būtu jāizvērtē reizi piecos gados, tādējādi šā ziņojuma pārskata periods ir piecu gadu laikposms no 2019. gada 1. janvāra līdz 2023. gada 31. decembrim[2].

Likumdevēji ir norādījuši materiālo piemērošanas jomu, kura ietver gan dalībvalstu civildienestu ierēdņu pensionēšanās vecuma, gan iestāžu ierēdņu paredzamā dzīves ilguma izmaiņas. Turklāt ir norādīts, ka, izvērtējot iespēju grozīt pensionēšanās vecumu, Komisijai būtu jāpievērš īpaša uzmanība attīstībai dalībvalstīs.

2. VISPĀRĪGA INFORMĀCIJA

2.1. Datu vākšana

Eurostat pieprasīja dalībvalstu ekspertiem reizi gadā iesniegt datus CN 83. panta jautājumu darba grupā ("83. panta darba grupa")[3]. Šīs darba grupas kompetencē ir sadarbībā ar *Eurostat* risināt visus jautājumus, kas saistīti ar CN XII pielikuma īstenošanas metodiku.

Lai izpildītu savu ziņošanas pienākumu un saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību 4. panta 3. punktu Eiropas Komisija pieprasīja 83. panta jautājumu darba grupas dalībvalstu delegātiem līdz 2025. gada martam sniegt datus par savu attiecīgo civildienestu pensiju sistēmām un

---

1 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES, *Euratom*) Nr. 1023/2013 (2013. gada 22. oktobris).

2 Parasti tika izmantoti 2019. gada dati. Tomēr, ja tie nebija pieejami, tika izmantoti 2018. gada dati.

3 83. panta darba grupa ir ekspertu grupa, kurā ietilpst dalībvalstu valdību statistikas biroji un Komisijas Statistikas birojs.

apstiprināt šo datu uzticamību. Tas īpaši attiecās uz piemērojamo pensionēšanās vecumu pārskata periodā un citiem pensiju shēmu darbības aspektiem.

2.2. Metodoloģiskie aspekti

Dalībvalstu pensiju pabalstus salīdzināt ir iespējams tikai nosacīti, jo pensiju shēmu starpā pastāv strukturālas atšķirības. Jo īpaši dalībvalstu centrālo dienestu civildienesta ierēdņu pensiju shēmām var nebūt vienāds kopums, t. i., dalībvalstu shēmas ietver centrālās valdības ierēdņus, visa valsts sektora civildienesta ierēdņus vai arī visus nodarbinātos iedzīvotājus kopā ar centrālās valdības civildienesta ierēdņiem.

Turklāt dažu valstu pensiju shēmas ir pārcelšanas plāni jeb "paaudžu solidaritātes" plāni (t. i., strādājošo pensijas iemaksas tiek pārdalītas tiem, kuri ir pensionējušies) atšķirībā no shēmām, kurās darbinieki veic iemaksas savā nākotnes pensijā. Tāpat dažu valstu shēmās ir noteikts atšķirīgs pensionēšanās vecums dzimumu starpā.

Saskaņā ar ES tiesu praksi[4] ES ierēdņu pensiju shēma (*PSEO*) ir nosacīts ("virtuāls") fonds ar definētiem pabalstiem, kurā personāls ar iemaksām finansē iemaksu veicēju nākotnes pensijas. Iemaksas faktiski sedz attiecīgajā gadā iegūto pensijas tiesību izmaksas, un tās nekādā veidā nav saistītas ar tā gada pensiju izdevumiem[5].

2.3. Parastā pensionēšanās vecuma definīcija

CN 77. pants attiecas uz pensionēšanās vecumu, ko dēvē arī par parasto pensionēšanās vecumu. Šis termins attiecas uz vecumu, kurā ES darbinieki pensionējas automātiski bez finansiālu sankciju piemērošanas. No 2014. gada 1. janvāra ES darbinieku parastais pensionēšanās vecums ir paaugstināts līdz 66 gadiem tiem darbiniekiem, kuri ir pieņemti darbā, sākot ar 2014. gadu. Darbiniekiem, kuri pieņemti darbā pirms tam, ir piemērojami pārejas noteikumi.

Pastāv divu veidu atkāpes no parastā pensionēšanās vecuma:

- pirmkārt, darbinieki var lūgt priekšlaicīgu pensionēšanos, t. i., pensionēšanos pirms parastā pensionēšanās vecuma sasniegšanas. No 2014. gada 1. janvāra visu darbinieku priekšlaicīgas pensionēšanās vecums ir paaugstināts līdz 58 gadiem. Priekšlaicīgas pensionēšanās gadījumā vienmēr tiek piemērotas ievērojamas finansiālas sankcijas[6],
- otrkārt, ja iecēlējinstitūcija uzskata to par attaisnotu dienesta interesēs, darbinieki pēc viņu pašu lūguma var turpināt strādāt līdz 67 gadu vecumam. Izņēmuma gadījumos darbinieki var turpināt strādāt līdz 70 gadu vecumam, un šādā gadījumā darbinieku automātiski pensionē tā mēneša pēdējā dienā, kurā viņš sasniedz šo vecumu.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, lielākā daļa dalībvalstu 83. panta darba grupā iesniedza attiecīgus datus par parasto pensionēšanās vecumu, minimālo pensionēšanās vecumu un maksimālo pensionēšanās vecumu.

---

4 Sk., piemēram, lietas F-105/05, *Wils* pret Parlamentu, 85. punktu un lietas T-439/09, *Purvis* pret Parlamentu, 45. punktu.

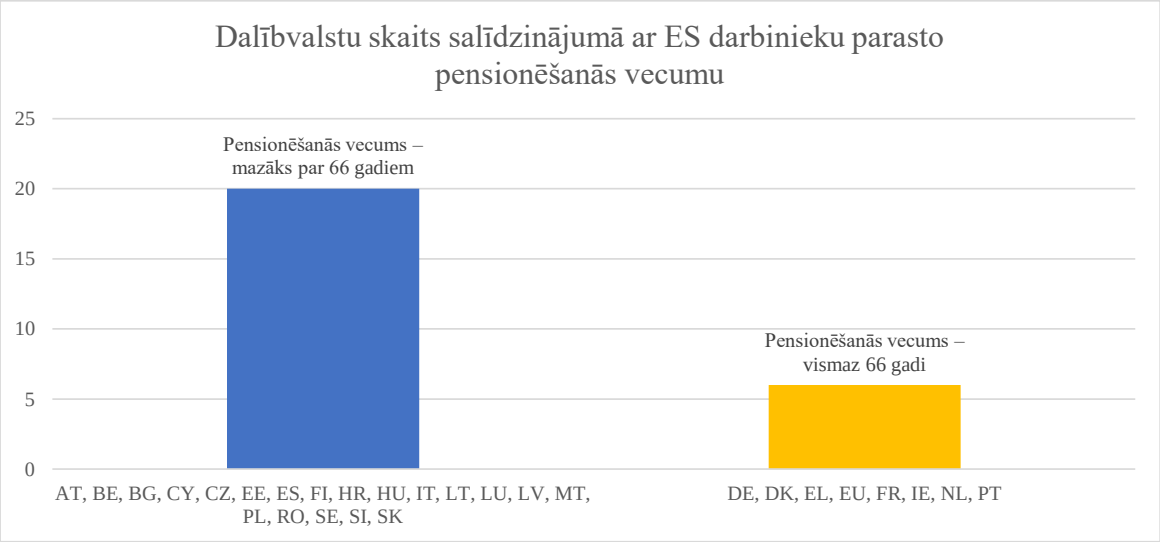
5 Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei par Civildienesta noteikumu XII pielikuma piemērošanu, COM(2018) 829 final.

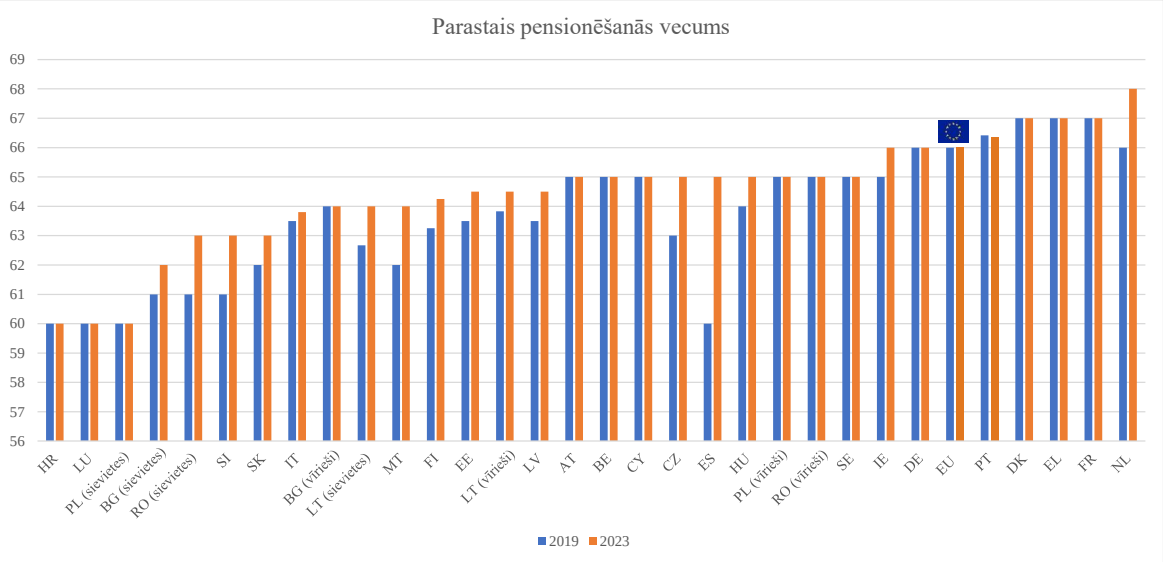
6 Saskaņā ar CN VIII pielikuma 9. pantu attiecīgās tiesības uz pensiju samazina par 3,5 % par katru parastā un faktiskā pensionēšanās vecuma atšķirības gadu.

3. DALĪBVALSTU CENTRĀLO DIENESTU CIVILDIENESTA IERĒDŅU ATTIECĪGĀ PENSIONĒŠANĀS VECUMA IZMAIŅAS

Turpmāk sniegtajās diagrammās ir parādīts dalībvalstu centrālo civildienestu ierēdņu parastais, minimālais un maksimālais pensionēšanās vecums. Dalībvalstis, kuras tabulās nav minētas vai kurām norādīti dati tikai par vienu gadu neiesniedza datus *Eurostat*, vai arī tajās nepastāv minimālais vai maksimālais pensionēšanās vecums[7].

3.1. Parastais pensionēšanās vecums dalībvalstu centrālajos civildienestos

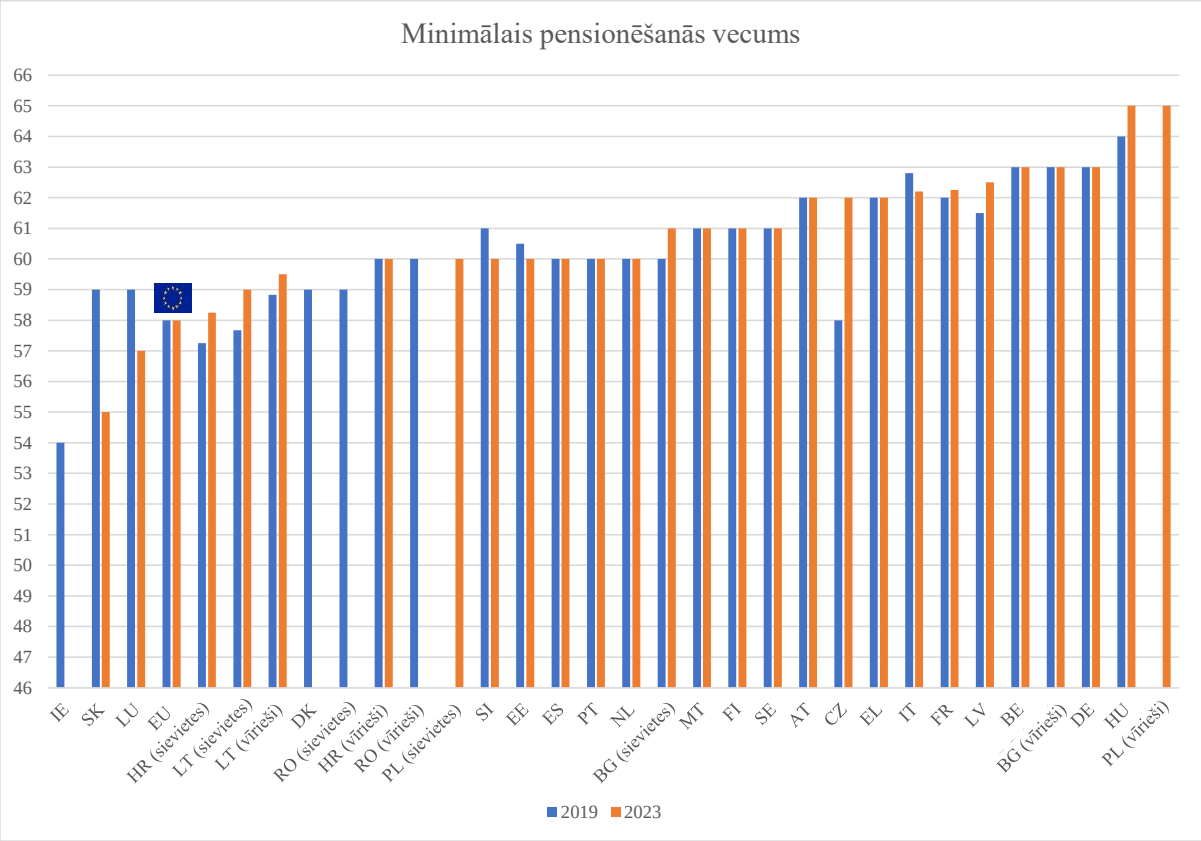

** Attiecībā uz IT iestādes apstiprināja, ka dati tiek aprēķināti kā vidējais rādītājs, ņemot vērā, ka IT ir atšķirīga kārtība attiecībā uz piekļuvi pensijām. Francijas gadījumā iestādes apstiprināja, ka "âge d'annulation de la décote" (67 gadi) ir vecums, kurā persona var pensionēties bez jebkādām sankcijām attiecībā uz pensijas summu, pat ja tā nav veikusi iemaksas nepieciešamo gadu skaitu. Šajā vecumā pensiju automātiski aprēķina pēc pilnas likmes neatkarīgi no apstiprināto gadu skaita.*

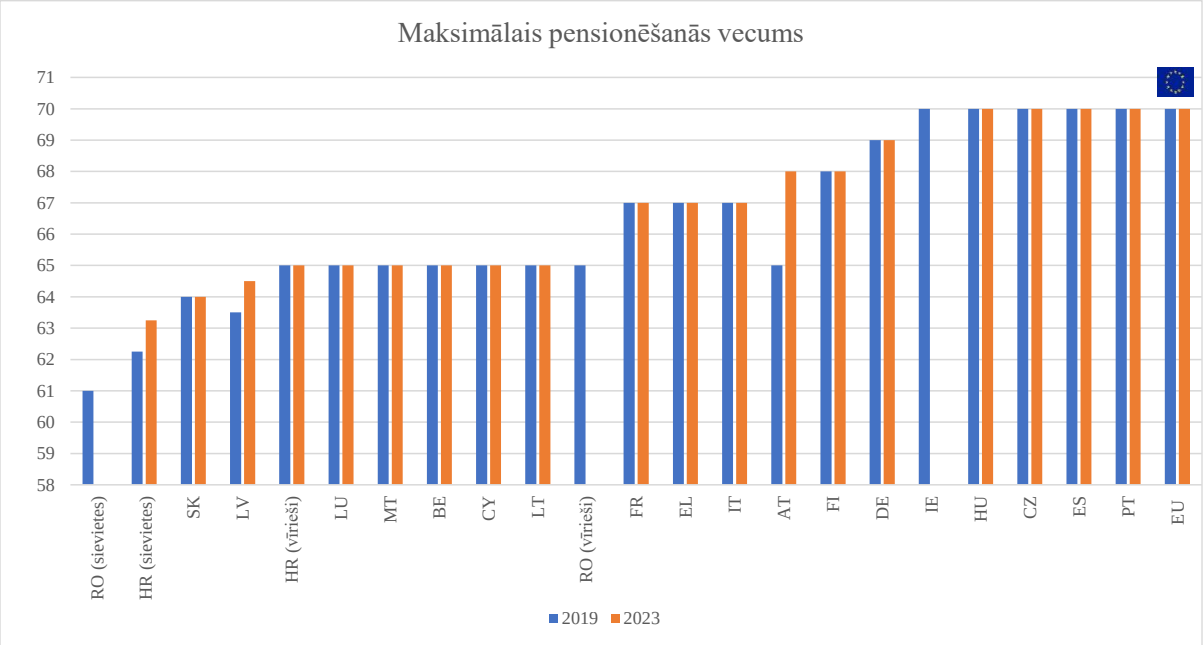
[7] Ja dati nebija pieejami un, ja iespējams, tika vērtēti attiecīgie valsts tiesību akti.

3.2. Minimālais pensionēšanās vecums

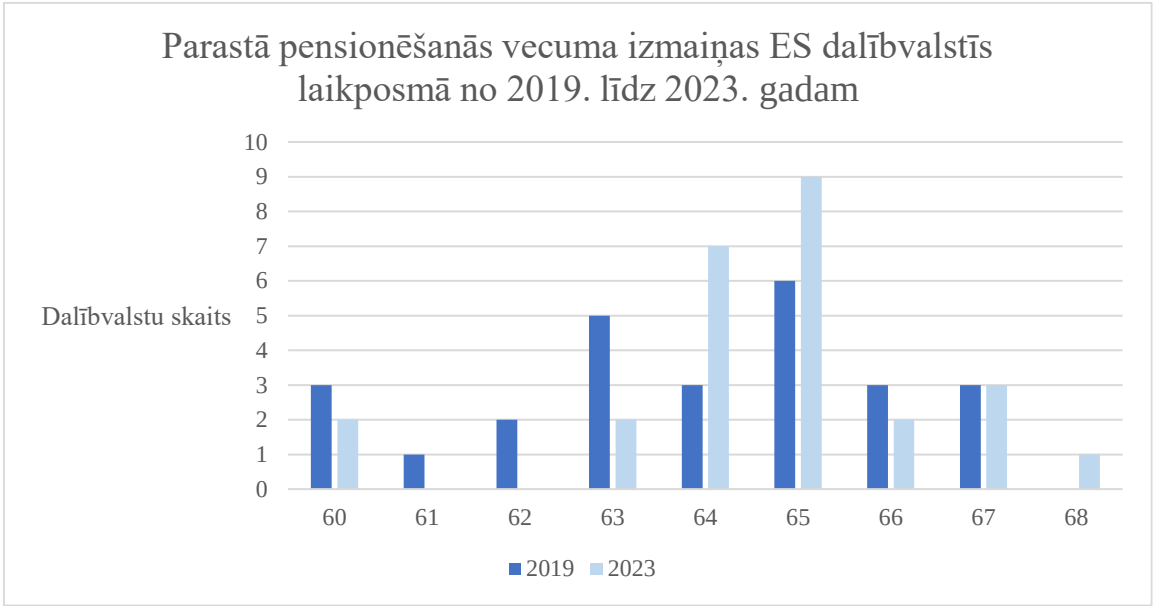

Kā norādīts 2.3. iedaļā, priekšlaicīgi pensionējoties ES iestādēs vienmēr tiek piemērots ievērojamas finansiālas sankcijas, jo saistītās pensijas tiesības tiek samazinātas par 3,5 % par katru gadu starp faktisko pensionēšanās vecumu un pensionēšanās vecumu. Faktiski darbiniekam, kurš pensionējas 58 gadu vecumā, bruto pensijas tiesības tiks samazinātas par 28 %. Salīdzinājumam – septiņos dalībvalstu civildienestos, kuru minimālais pensionēšanās vecums pārsniedz 58 gadu, nav sankciju par priekšlaicīgu pensionēšanos.

3.3. Maksimālais pensionēšanās vecums

3.4. Dalībvalstu civildienestu ierēdņu pensionēšanās vecuma izmaiņu novērtējums

** To valstu gadījumā, kurās sievietēm un vīriešiem ir noteikts atšķirīgs pensionēšanās vecums, šajā tabulā ir atspoguļota lielākā vērtība. Valstīs, kurās parastais pensionēšanās vecums ir izteikts ar decimāldaļām, tika veikta noapaļošana līdz tuvākajam veselajam skaitlim.*

Iepriekšējās diagrammās ir atspoguļotas ES dalībvalstu centrālās valdības civildienesta ierēdņiem piemērojamā minimālā, parastā un maksimālā pensionēšanās vecuma izmaiņas laikposmā no 2019. līdz 2023. gadam.

Ir novērojamas atšķirības, jo dažu dalībvalstu civildienestos nepastāv minimālais vai maksimālais pensionēšanās vecums, savukārt citās nepastāv atšķirība starp centrālo dienestu civildienesta ierēdņu maksimālo pensionēšanās vecumu un parasto pensionēšanās vecumu.

Ņemot to vērā, lai arī šie dati sniedz lietderīgas norādes par dalībvalstu centrālajos dienestos piemērojamo attiecīgo pensionēšanās vecumu, visi salīdzinājumi būtu jāizdara piesardzīgi.

2019. gada novērtējums rāda, ka četru dalībvalstu civildienestos pastāvēja lielāks parastais pensionēšanās vecums nekā ES darbiniekiem noteiktais parastais pensionēšanās vecums – 66 gadi – un ka parastā pensionēšanās vecuma diapazons visās dalībvalstīs bija no 60 līdz 67 gadiem.

2023. gada novērtējums rāda, ka piecu dalībvalstu civildienestos bija lielāks parastais pensionēšanās vecums nekā ES darbiniekiem noteiktais parastais pensionēšanās vecums un parastā pensionēšanās vecuma diapazons visās dalībvalstīs bija no 60 līdz 68 gadiem.

Ņemot vērā iepriekš minēto, ir vērojams, ka:

- kopš CN grozīšanas 2014. gadā parastais pensionēšanās vecums, ko saskaņā ar CN 77. pantu piemēro štata darbiniekiem, turpina būt viens no lielākajiem piemērojamajiem vecumiem salīdzinājumā ar dalībvalstu centrālajos civildienestos piemērojamo pensionēšanās vecumu.
- 2023. gadā 81 %[8] datus iesniegušo dalībvalstu civildienestu parastais pensionēšanās vecums bija vienāds ar ES darbinieku parasto pensionēšanās vecumu vai mazāks par to,
- Pārskata periodā vidējais parastais pensionēšanās vecums datus iesniegušajās dalībvalstīs palielinājās mazāk nekā par vienu gadu,
- pēc ES darbinieku parastā pensionēšanās vecuma palielināšanas no 60 līdz 66 gadiem laikposmā no 2004. līdz 2014. gadam dalībvalstu civildienestos ir novērojams "izlīdzināšanas" efekts,
- pārskata periodā dalībvalstu civildienestos ir novērojamas pastāvīgas atšķirības,
- pašreizējais maksimālais ES darbinieku pensionēšanās vecums (70 gadi) atbilst augstākajam dalībvalstu centrālajos civildienestos piemērojamajam standartam,
- Minimālais pensionēšanās vecums ES darbiniekiem ir viens no zemākajiem. Salīdzinājumam – septiņos dalībvalstu civildienestos, kuru minimālais pensionēšanās vecums pārsniedz 58 gadu, nav sankciju par priekšlaicīgu pensionēšanos[9].

4. IESTĀŽU IERĒDŅU PAREDZAMĀ DZĪVES ILGUMA IZMAIŅAS

ES iestāžu darbinieku paredzamā dzīves ilguma dinamikas novērtējuma pamatā ir CN XII pielikumā noteiktie demogrāfiskie parametri. Tos pašus parametrus izmanto *PSEO* gada un piecu gadu aktuārajam novērtējumam.

---

[8] IE neatbildēja uz 2025. gada martā sākto rakstisko apspriešanos. Lai veiktu šo aprēķinu, Īrijas civildienesta ierēdņu parastais pensionēšanās vecums tika pārbaudīts, salīdzinot to ar Īrijas Valsts izdevumu departamenta NAP izpildes un reformas oficiālajiem tiešsaistes avotiem, https://www.publicservicepensions.gov.ie/en/topic/retirement-ages-in-the-public-service/.

[9] No 2014. gada priekšlaicīgi pensionējoties ES iestādēs vienmēr tiek piemērots ievērojamas finansiālas sankcijas, jo saistītās pensijas tiesības tiek samazinātas par 3,5 % par katru gadu starp faktisko pensionēšanās vecumu un pensionēšanās vecumu.

Eurostat vāc šos demogrāfiskos parametrus ik gadu, pamatojoties uz novērojumiem par shēmas dalībnieku sastāvu/populāciju, kas ietver aktīvajā dienestā esošus darbiniekus un pensionārus. Informācija tiek saņemta no tām iestādēm un aģentūrām, kuru darbinieki ir iekļauti šajā shēmā.

2023. gada dzīves ilguma tabulā (*EULT*) ir paredzamā[10] dzīves ilguma tabula, kas izveidota, pamatojoties uz visu *PSEO* shēmas dalībnieku mirstības ilgtermiņa novērojumiem pēc vecuma un dzimuma. *PSEO* novērtēšanai izmantotās dzīves ilguma tabulas atjaunina reizi piecos gados[11], lai tās atspoguļotu arī nesenākos mirstības novērojumus.

4.1. Metodoloģiskie aspekti

Eurostat izmantoja paredzamā dzīves ilguma tabulas *PSEO* piecu gadu novērtējumiem gan par 2019., gan 2023. gadu, attiecīgi – *EULT* 2018 un *EULT* 2023. Abas dzīves ilguma tabulas ir pārskatījuši un apstiprinājuši divi dažādi neatkarīgi ārējie aktuāri, kas iecelti saskaņā ar CN XII pielikuma 13. panta 2. punktu.

Uz nākotni vērstajās dzīves ilguma tabulās ir ņemti vērā mirstības rādītāji atkarībā no dzimuma, vecuma un aplūkotā gada. Tāpat tajās ir ņemtas vērā nākotnē paredzamās mirstības izmaiņas, ņemot vērā noteikta kopuma dzīves laikā novērotās un prognozētās mirstības izmaiņas. Piemēram, 2023. gadā paredzamais dzīves ilgums 65 gadu vecumā tiktu pārskatīts, izmantojot mirstības rādītāju, kas novērots 65 gadu vecumam 2023. gadā, un paredzamos mirstības rādītājus 66 gadu vecumam 2024. gadā, 67 gadu vecumam 2025. gadā un tā tālāk, tādējādi paredzot nākotnes izmaiņas mirstībā.

Turpretī dzīves ilguma tabulās par noteiktiem periodiem ir izmantoti mirstības rādītāji par vienu gadu (vai gadu grupu) un tiek pieņemts, ka šie rādītāji attiecas uz visu atlikušo personas dzīves laiku. Tas nozīmē, ka jebkādas turpmākas izmaiņas mirstības rādītājos netiks ņemtas vērā. Tāpēc dzīves ilguma tabulās par noteiktiem periodiem ir norādīts vidējais papildu gadu skaits, kurus cilvēks nodzīvotu, ja visu šā cilvēka atlikušo dzīvi attiecīgajā apvidū un laika periodā izpildītos vecumam noteiktie mirstības rādītāji. Šajās tabulās ņemts vērā, ka mirstība vidēji ir lielāka, ja cilvēks ir vecāks, bet tajās nav ņemts vērā, ka mirstība laika gaitā mainās. Šādā gadījumā tiek pieņemts, ka mirstība nākotnē būs identiska pašlaik novērotajai mirstībai.

Eurostat 2023. gadā izstrādātās uz nākotni vērstās ES dzīves ilguma tabulas (*EULT* 2023) ietver paredzamā dzīves ilguma pastāvīgas palielināšanās tendenci 18 gadus ilgā laika posmā, pamatojoties uz *PSEO* iekļauto personu mirstības izmaiņām. Šīs tabulas pamatā ir *PSEO* dalībnieku mirstības novērojumi. Šāda pieeja ir iespējama, ņemot vērā *PSEO* dalībnieku skaitu, un tā novērš iespējamus ārējus aizspriedumus, kas rastos ārējo datu izmantošanas gadījumā.

Uz nākotni vērstas dzīves ilguma tabulas izmantošana atbilst aktuārajai paraugpraksei. Lai gan šāds nepārtraukts paredzamā mūža ilguma pieaugums nav precīzs, šos pieņēmumus izmanto, lai noteiktu darbinieku paredzamo dzīves ilgumu. Šis paredzamais mūža ilgums ir atspoguļots *PSEO* saistībās, uz kuru pamata ik gadu tiek koriģētas pensiju iemaksu likmes ar mērķi nodrošināt *PSEO* līdzsvarotību.

Visbeidzot, aprēķinot paredzamo dzīves ilgumu, *Eurostat* metodoloģiskā pieeja (ko izmanto arī ārējie aktuāri, kuri apstiprināja metodiku un rezultātus) paredzēja Covid-19 pandēmijas skartajiem gadiem nepiešķirt pārmērīgi lielu svaru. Šī pieeja atspoguļo aktuāro paraugpraksi, un dalībvalstis par to vienojās arī 83. panta darba grupā.

---

[10] Paredzamā dzīves ilguma tabula ir dzīves ilguma tabulas veids, kurā tiek izmantoti nākotnes prognozētie mirstības rādītāji, nevis pašreizējie vai vēsturiskie. Tā ir paredzēta, lai aplēstu paredzamo dzīves ilgumu un izdzīvošanas varbūtības, pieņemot, ka mirstība laika gaitā mainīsies, uzlabojoties veselības aprūpei, dzīves līmenim un tehnoloģijām.

[11] CN XII pielikuma 9. pants.

4.2. ES darbinieku paredzamā dzīves ilguma 2019. un 2023. gadā salīdzinājums

Vīriešu un sieviešu mirstība ir atšķirīga, tāpēc gan 2019. gada, gan 2023. gada aktuārā dzīves ilguma tabulas tiek aprēķinātas atsevišķi pēc dzimuma un vecuma.

Vīrieši Sievietes

Vecums	Paredzamais dzīves ilgums 2019	Paredzamais dzīves ilgums 2023	Paredzamā dzīves ilguma pieaugums (2019–2023)	Vecums	Paredzamais dzīves ilgums 2019	Paredzamais dzīves ilgums 2023	Paredzamā dzīves ilguma pieaugums (2019–2023)
18	65,9	66,1	0,212	**18**	68,4	68,9	0,486
19	64,9	65,2	0,216	**19**	67,4	67,9	0,486
20	64,0	64,2	0,220	**20**	66,4	66,9	0,486
21	63,0	63,2	0,224	**21**	65,5	65,9	0,485
22	62,0	62,2	0,229	**22**	64,5	65,0	0,484
23	61,0	61,2	0,233	**23**	63,5	64,0	0,483
24	60,0	60,3	0,237	**24**	62,5	63,0	0,482
25	59,0	59,3	0,242	**25**	61,5	62,0	0,482
26	58,1	58,3	0,248	**26**	60,5	61,0	0,482
27	57,1	57,3	0,252	**27**	59,5	60,0	0,482
28	56,1	56,3	0,255	**28**	58,5	59,0	0,482
29	55,1	55,4	0,259	**29**	57,5	58,0	0,483
30	54,1	54,4	0,263	**30**	56,5	57,0	0,484
31	53,1	53,4	0,266	**31**	55,6	56,0	0,484
32	52,1	52,4	0,270	**32**	54,6	55,1	0,485
33	51,2	51,4	0,273	**33**	53,6	54,1	0,485
34	50,2	50,4	0,275	**34**	52,6	53,1	0,486
35	49,2	49,5	0,278	**35**	51,6	52,1	0,487
36	48,2	48,5	0,280	**36**	50,6	51,1	0,486
37	47,2	47,5	0,282	**37**	49,6	50,1	0,487
38	46,2	46,5	0,283	**38**	48,6	49,1	0,486
39	45,3	45,5	0,284	**39**	47,7	48,1	0,486
40	44,3	44,6	0,282	**40**	46,7	47,2	0,485
41	43,3	43,6	0,281	**41**	45,7	46,2	0,483
42	42,3	42,6	0,278	**42**	44,7	45,2	0,481
43	41,3	41,6	0,274	**43**	43,7	44,2	0,478
44	40,4	40,6	0,269	**44**	42,8	43,2	0,474
45	39,4	39,7	0,262	**45**	41,8	42,3	0,470
46	38,4	38,7	0,253	**46**	40,8	41,3	0,465
47	37,5	37,7	0,244	**47**	39,8	40,3	0,459
48	36,5	36,8	0,233	**48**	38,9	39,3	0,453
49	35,6	35,8	0,223	**49**	37,9	38,4	0,445
50	34,6	34,8	0,211	**50**	37,0	37,4	0,437
51	33,7	33,9	0,199	**51**	36,0	36,4	0,429
52	32,7	32,9	0,186	**52**	35,0	35,5	0,421
53	31,8	31,9	0,174	**53**	34,1	34,5	0,412
54	30,8	31,0	0,161	**54**	33,1	33,5	0,402
55	29,9	30,1	0,148	**55**	32,2	32,6	0,393
56	29,0	29,1	0,135	**56**	31,3	31,6	0,383
57	28,1	28,2	0,122	**57**	30,3	30,7	0,372
58	27,1	27,3	0,109	**58**	29,4	29,8	0,361
59	26,2	26,3	0,096	**59**	28,5	28,8	0,351
60	25,3	25,4	0,084	**60**	27,6	27,9	0,340
61	24,4	24,5	0,073	**61**	26,7	27,0	0,328
62	23,6	23,6	0,062	**62**	25,8	26,1	0,316

63	22,7	22,7	0,053	**63**	24,9	25,2	0,305
64	21,8	21,8	0,045	**64**	24,0	24,3	0,293
65	20,9	21,0	0,038	**65**	23,1	23,4	0,281
66	20,1	20,1	0,039	**66**	22,3	22,5	0,270

Aktīvā nodarbinātībā iesaistīto darbinieku (18–66 gadi[12]) paredzamā dzīves ilguma 2019. un 2023. gadā salīdzinājums norāda uz nelielu paredzamā dzīves ilguma palielinājumu.

Vīriešu dzīves ilguma tabula par 2023. gadu norāda uz ļoti nelielu paredzamā dzīves ilguma palielināšanos, kuras diapazons ir no 0,212 gadiem (2 mēneši un 17 dienas) mazākā aktīvas nodarbinātības vecumā līdz 0,039 gadiem (14 dienas) parastā pensionēšanās vecumā.

Sieviešu dzīves ilguma tabula par 2023. gadu norāda uz nelielu paredzamā dzīves ilguma palielināšanos, kuras diapazons ir no 0,486 gadiem (5 mēneši un 27 dienas) mazākā aktīvas nodarbinātības vecumā līdz 0,270 gadiem (3 mēneši un 9 dienas) pensionēšanās vecumā.

Kopumā ES dzīves ilguma tabulas izmaiņas norāda uz iestāžu darbinieku paredzamā dzīves ilguma ļoti nelielu palielinājumu, t. i., četriem mēnešiem mazākā vecumā un diviem mēnešiem parastā pensionēšanās vecumā.

Aplūkojot iepriekšējo paredzamā dzīves ilguma novērtējumu, vīriešu dzīves ilguma tabula par 2018. gadu norādīja uz ļoti nelielu paredzamā dzīves ilguma palielināšanos, kuras diapazons ir no 0,078 gadiem (28 dienas) mazākā aktīvas nodarbinātības vecumā līdz 0,184 gadiem (2 mēneši un 7 dienas) parastā pensionēšanās vecumā. Sieviešu dzīves ilguma tabula par 2018. gadu norādīja uz nelielu paredzamā dzīves ilguma palielināšanos, kuras diapazons ir no 0,559 gadiem (6 mēneši un 24 dienas) mazākā aktīvas nodarbinātības vecumā līdz 0,697 gadiem (8 mēneši un 14 dienas) pensionēšanās vecumā. Kopumā ES dzīves ilguma tabulas izmaiņas norāda uz iestāžu darbinieku paredzamā dzīves ilguma nelielu palielinājumu, t. i., četriem mēnešiem mazākā vecumā un pieciem mēnešiem parastā pensionēšanās vecumā.

Laikposmā no 2014. līdz 2023. gadam paredzamais dzīves ilgums vīriešiem palielinājās par 0,29 gadiem (3 mēneši un 16 dienas) mazākā aktīvas nodarbinātības vecumā un par 0,223 gadiem (2 mēneši un 21 diena) parastajā pensionēšanās vecumā. Paredzamais dzīves ilgums sievietēm palielinājās par 1,045 gadiem (1 gads un 16 dienas) mazākā aktīvas nodarbinātības vecumā un par 0,967 gadiem (11 mēneši un 18 dienas) parastajā pensionēšanās vecumā.

5. ATTĪSTĪBA DALĪBVALSTĪS

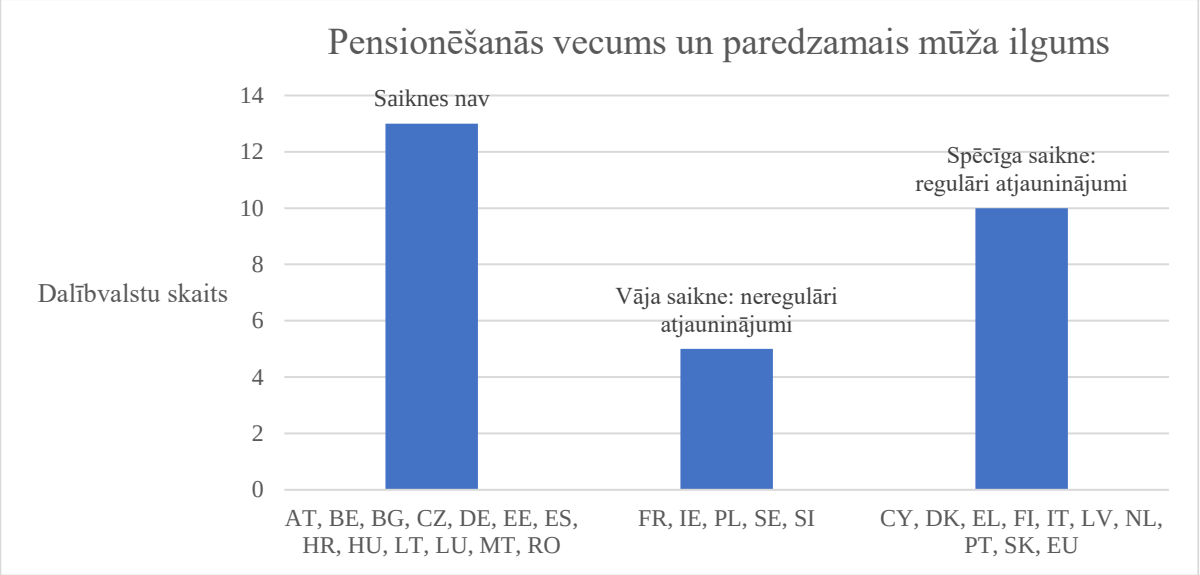
Papildus šā ziņojuma 3. un 4. punktā veiktajam novērtējumam Komisija ir arī aplūkojusi vairākus jauninājumus dalībvalstu pensiju sistēmās.

5.1. Pensionēšanās vecuma atjaunināšana, ņemot vērā paredzamā dzīves ilguma izmaiņas

Lielākajā daļā dalībvalstu pensionēšanās vecumu atjaunina regulāri vai periodiski ar mērķi atspoguļot paredzamā dzīves ilguma attīstību.

Pamatojoties uz informāciju, ko atbildējušās dalībvalstis sniedza 83. panta jautājumu darba grupā, dalībvalstu vidū ir noteiktas atšķirīgas metodes, ko izmanto pensionēšanās vecuma atjaunināšanai, ņemot vērā paredzamā dzīves ilguma izmaiņas.

[12] Jānorāda, ka saskaņā ar CN 52. pantu var strādāt līdz 67 gadu vecumam (ja to uzskata par attaisnotu dienesta interesēs) vai 70 gadu vecumam (izņēmuma gadījumā).

5.2. Novērotā dalībvalstu pensiju sistēmu attīstība

Ziņojuma aptvertajā laika posmā ES pensiju sistēmas ietekmēja nozīmīgi notikumi. Covid-19 pandēmija un enerģētikas krīzes izraisīja nepieredzēti augstas inflācijas periodus un zemus ekonomikas rezultātus, apdraudot daudzu ES iedzīvotāju ekonomisko stāvokli. Īstenojot pagaidu pasākumus, dalībvalstis koncentrējās uz indeksācijas uzlabojumiem, augstāku minimālo pensiju līmeni un neaizsargātu cilvēku aizsardzību[13].

Saskaņā ar spēkā esošajiem valstu tiesību aktiem daudzās dalībvalstīs pensionēšanās vecums nākamajās desmitgadēs pieaugs. Tomēr līdz 2030. gadam lielākajā daļā dalībvalstu tas būs mazāks par 66 gadiem un sasniegs vidēji 67 gadus tikai līdz 2070. gadam. Tas galvenokārt ir saistīts ar plānoto vīriešu un sieviešu pensionēšanās vecuma konverģenci vai ievērojamu paredzamā dzīves ilguma pieaugumu[14]. Šādi plānoti pensionēšanās vecuma palielinājumi atspoguļo tiesību aktus, par kuriem panākta vienošanās pēdējos gados. Tā vietā pašlaik dalībvalstis pārorientējas no pensionēšanās vecuma palielināšanas un stingrākiem priekšlaicīgas pensionēšanās noteikumiem uz stimulu nodrošināšanu, lai ilgāk paliktu darbā un apvienotu darbu ar pensiju[15]. Dažos gadījumos, kas it īpaši apliecina šādu pārorientēšanos, dalībvalstis ir ieviesušas reformas, lai samazinātu pensionēšanās vecumu vai palēninātu tā plānoto paaugstināšanu[16].

Visbeidzot, jau uzsāktās un vēl iecerētās reformas apstiprina iepriekš minētās tendences. Dažas dalībvalstis plāno uzlabot pabalstu līmeni vai ļaut apvienot priekšlaicīgu pensiju ar darbu. Turklāt dažās dalībvalstīs tiek apspriesti nabadzības mazināšanas pasākumi, savukārt dažu dalībvalstu darba kārtībā joprojām ir prēmijas un elastīgāki noteikumi, lai veicinātu ilgāku nodarbinātību, tai skaitā pēc pensionēšanās vecuma sasniegšanas[17].

[13] Eiropas Komisija un Sociālās aizsardzības komiteja, *2024 Pension Adequacy report*, 60. lpp.
[14] Eiropas Komisija un Sociālās aizsardzības komiteja, *2024 Pension Adequacy report*, 22. un 23. lpp.
[15] Eiropas Komisija un Sociālās aizsardzības komiteja, *2024 Pension Adequacy report*, 61. lpp.
[16] Eiropas Komisija un Sociālās aizsardzības komiteja, *2024 Pension Adequacy report*, 67. lpp.
[17] Eiropas Komisija un Sociālās aizsardzības komiteja, *2024 Pension Adequacy report*, 72. lpp.

SECINĀJUMS

(1) Kopš 2019. gada dažas dalībvalstis ir palielinājušas savu centrālo dienestu civildienesta ierēdņiem piemērojamo parasto pensionēšanās vecumu. Taču 2023. gada beigās aptuveni 81 % datus iesniegušo dalībvalstu parastais pensionēšanās vecums bija vienāds ar tiesību aktos noteikto ES darbinieku pensionēšanās vecumu – 66 gadiem – vai mazāks par to.

(2) ES dzīves ilguma tabulu izmaiņas liecina, ka pārskata periodā iestāžu darbinieku paredzamais dzīves ilgums vidēji ir palielinājies ļoti nedaudz.

(3) Ņemot vērā valstu centrālajos civildienestos novērotās pensionēšanās vecuma minimālās izmaiņas un ES darbinieku paredzamā dzīves ilguma ļoti nelielo palielināšanos, pašreizējais ES darbinieku pensionēšanās vecums – 66 gadi – tiek novērtēts kā piemērots un atbilstošs augstākajiem standartiem, ko piemēro dalībvalstu civildienestos.

(4) Šo novērtējumu apstiprina arī analīze, kas veikta attiecībā uz attīstību dalībvalstīs. ES darbinieku pensionēšanās vecums joprojām ir viens no augstākajiem piemērojamiem salīdzinājumā ar vecumu, kas ir spēkā dalībvalstu pensiju sistēmās, ņemot vērā arī plānotās pensiju reformas. Turklāt jaunākās norises liecina par tendenci koncentrēties uz stimulu radīšanu, lai cilvēki strādātu ilgāk, tai skaitā pēc pensionēšanās vecuma sasniegšanas, un apvienotu darbu un pensionēšanos, nevis uz pensionēšanās vecuma palielināšanu.

(5) Tāpēc pašlaik nav pamata iesniegt priekšlikumu par CN 77. pantā noteiktā 66 gadu pensionēšanās vecuma grozīšanu.